

TV3 un LNT: atļaut nedrīkst aizliegt

Dace Silava-Tomsone

ZAB „Raidla Lejiņš & Norcoux” vadošā partnere

Konkurences padome (KP) šobrīd izskata Modern Times Group (MTG) iesniegto ziņojumu par telekanālu LNT, TV5 un Latvijas Mūzikas Kanāla iegādi. KP lēmums jāpieņem līdz maija vidum.

Konkurences likums nosaka, ka KP aizliedz apvienošanas, kuras rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis vai var tikt būtiski samazināta konkurence jebkurā konkrētajā tirgū. Taču likums arī paredz, ka KP ir tiesīga atļaut šādu apvienošanu, nosakot tirgus dalībniekam saistošus noteikumus, kuri novērš apvienošanās negatīvās sekas attiecībā uz konkurenci. Tātad darījums var tikt atļauts, ja KP spēj formulēt tādu saistošos noteikumus, kuri novērš apvienošanās negatīvās sekas.

Kas būtu jādara KP, lai pienācīgi izvērtētu šo darījumu un izlemtu, vai to atļaut? Latvijā nav formālu vadlīniju apvienošanās darījumu izvērtēšanai, taču, līdzīgi kā citās konkurences lietās, KP būtu jāņem vērā ES regulējums un Eiropas Komisijas prakse.

Eiropas Komisijas 2004. gadā izdotās vadlīnijas horizontālu (tas ir, konkurentu) apvienošanu izvērtēšanai nosaka, ka jāvērtē šādi apstākļi:

- tirgus daļas un tirgus koncentrācija;
- iespēja, ka tirgū iestāsies negatīvas sekas, pazūdot konkurences spiedienam uz kādu no tirgus dalībniekiem vai darījumam veicinot atlikušo tirgus dalībnieku saskaņotas darbības;
- ticamība, ka apvienošanās potenciālos negatīvos efektus ierobežos pircēju tirgus vara;
- iespēja, ka parādīsies jauni tirgus dalībnieki, kas nodrošinās efektīvu konkurenci apvienotajam tirgus dalībniekam;
- apvienošanās pozitīvo un negatīvo efektu „balance” galvenokārt patērētāju interešu kontekstā;
- tā saucamais „bojā ejoša uzņēmuma faktors” (failing firm defence), tas ir, iespēja, ka, apvienošanās darījumam nenotiekot, iegādājama uzņēmums un tā aktīvi pazustu no tirgus, jo uzņēmums nespētu finansiāli izdzīvot; citastarp jāvērtē, vai uzņēmumam nebūtu varējis atrasties cits pircējs, kuram iegādājoties uzņēmumu, negatīvas sekas nerastos.

Balstoties uz publiskajām ziņām, šķiet, ka TV3/LNT darījuma izvērtējuma bilance nav spoža, un jādomā, ka ir konstatējams viens no likumā minētajiem iemesliem darījumu aizliegt vai atļaut tikai ar saistošajiem noteikumiem: dominējoša stāvokļa izveidošanās vai būtiska konkurences samazināšanās kādā konkrētajā tirgū. Ja KP ķertos pie saistošo noteikumu formulēšanas, kādiem tiem jābūt?

Eiropas Komisijas 2008. gada paziņojums par saistošajiem noteikumiem, kas var būt pieņemami apvienošanās darījumos, dod zināmas norādes. Saistošie noteikumi var būt divu

veidu: strukturāli vai uzvedību regulējoši. Priekšroka dodama strukturāliem noteikumiem (piemēram, kādas uzņēmuma daļas atsavināšana vai pieejas infrastruktūrai nodrošināšana ar noteiktiem noteikumiem). TV3/LNT gadījumā ir grūti iedomāties adekvātus strukturālos noteikumus. Piemēram, diezin vai risinājums būtu prasība izslēgt no darījuma TV5 vai Latvijas Mūzikas Kanāla iegādi, jo saprotams, ka visa darījuma sāls, kas vienlaikus ir arī iemesls bažām par negatīvo ietekmi uz konkurenci, ir LNT un TV3 apvienošanās.

KP noteikti uzvedības priekšraksti ir piemēroti tikai ļoti īpašos gadījumos. Piemēram, saistošie noteikumi, kas formulēti kā apņemšanās pārmērīgi necelt cenas, nav uzskatāmi par adekvātu risinājumu, jo tie nedrīkst būt tikai pirksta pakratīšana: „Atcerieties, ka, esot dominējošajā stāvoklī, Jums būs jāuzvedas labi!”. Apvienošanās kontrole zaudētu jebkādu jēgu, ja tās vienīgais rezultāts būtu atgādinājums par to, ka dominējošais uzņēmums tirgus varu nedrīkst izmantot ļaunprātīgi.

KP vairākkārt ir atļāvusi apvienošanās ar tādiem saistošajiem noteikumiem, kurus varētu dēvēt par „netradicionāliem” konkurences tiesību izpratnē. Piemēram, 2010. gadā atļaujot Rīgas Miesnieka un Jelgavas gaļas kombināta apvienošanās, tika noteikts aizliegums atteikties piegādāt gaļas produktus vai piegādāt noteiktus gaļas produktus tikai kopā ar citiem produktiem. Šāds noteikums pēc būtības ir prasība, kas jau tāpat attiecas uz dominējošu tirgus dalībnieku (Konkurences likuma 13. pants aizliedz dominējošā stāvoklī esošam tirgus dalībniekam šo stāvokli ļaunprātīgi izmantot, tai skaitā nepamatoti atteikties piegādāt preces un noteikt tādas papildu saistības, kas pēc būtības un komerciālā lietojuma neattiecas uz konkrēto darījumu).

Gaidīsim, ko KP konstatēs un lems TV3/LNT lietā. Komersantiem atliek cerēt uz lēmumu, kura motivācija atklās iestādes patiesās bažas un apsvērumus, un piedāvās adekvātu risinājumu.